

Taimikon perustamisilmoitus ja taimettumisilmoitus

Nykytila

Lainsäädäntö

Metsälaki

Metsälaissa (1093/1996) säädetään metsän hoitamisesta ja käyttämisestä sellaisella alueella, joka luetaan metsätalousmaaksi. Lain 1 §:n mukaan tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvä tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.

Voimassa olevassa metsälaissa ei ole säännöksiä taimikon perustamisilmoituksesta taikka taimettumisilmoituksesta. Lakiin ei näin ollen sisälly velvollisuutta ilmoittaa taimikon perustamiseksi tai taimikon aikaansaamiseksi tehdyistä toimista. Laissa on kuitenkin säännökset metsän uudistamisvelvoitteesta. Metsälain 5 §:ssä säädetään kasvatushakkuuta koskevasta uudistamisvelvoitteesta. Pykälän 2 momentin mukaan kasvatushakkuusta aiheutuu metsän uudistamisvelvoite, jos jäljelle jäävän puuston määrä ja laatu eivät ole riittävät puuston kasvattamiseksi edelleen. Metsälain 5 a §:ssä säädetään puolestaan uudistushakkuuta koskevasta uudistamisvelvoitteesta. Pykälän 1 momentin mukaan uudistushakkuun päättymisestä seuraa metsän uudistamisvelvoite, mikä koskee vähintään 0,3 hehtaarin avointa aluetta.

Uudistamisvelvoitteesta säädetään tarkemmin sekä kasvatushakkuun että uudistamishakkuun osalta metsälain 8 §:ssä. Pykälän 1 momentissa kuvataan taimikko, joka täyttää uudistamisvelvoitteen. Lisäksi tarkempaa sääntelyä on metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1308/2013). Lain 8 §:n 2 momentin mukaan uudistamisen voi toteuttaa viljelemällä tai luontaisella uudistamisella. Pykälän 2 momentissa säädetään muutoinkin uudistamisen liittyvistä perustamistoimenpiteistä ja jälkihoidosta. Lain 8 §:n 3 momentin mukaan taimikon aikaansaamiseksi tehtävät perustamistoimenpiteet on saatettava loppuun kolmen vuoden kuluessa velvoitteen aiheuttaneen puunkorjuun päättymisestä. Vastuu uudistamisvelvoitteen täyttämisestä on lähtökohtaisesti maanomistajalla lain 9 §:n 1 momentin mukaisesti, mutta se voi 9 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla kuulua tietyissä tilanteissa myös muulle taholle.

Metsälain 15 §:ssä säädetään neuvotteluvelvollisuudesta niissä tilanteissa, kun on perusteltua syytä epäillä, ettei 8 §:ssä tarkoitettua taimikkoa saataisi aikaan. Samoin neuvotteluvelvoite on silloin, jos on perusteltu syy epäillä, että muu suunniteltu, aloitettu tai toteutettu hakkuu tai muu toimenpide on metsälain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen. Tällöin metsäkeskuksen on pyrittävä neuvottelemaan maanomistajan taikka hallinto-oikeuden tai muun vastaavan oikeuden haltijan kanssa tarpeellisen muutoksen aikaansaamiseksi. Lain 16 §:ssä säädetään Ruokaviraston antamasta käsittelykiellosta niissä tilanteissa, kun neuvottelu ei ole johtanut tulokseen. Lain 16 a §:ssä säädetään väliaikaisesta käsittelykiellosta, jonka voi antaa metsäkeskus. Metsälain 18 §:ssä säädetään metsärikoksesta ja metsärikkomuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan se, joka tahallaan

tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo 8 §:n uuden puuston aikaansaamista koskevaa säännöstä tai sen nojalla annettua säännöstä, on tuomittava metsärikkomuksesta sakkoon.

Ennen hakkuun aloittamista on velvollisuus tehdä metsänkäyttöilmoitus metsäkeskukselle, mistä säädetään metsälain 14 §:ssä. Metsänkäyttöilmoitus on toimitettava viimeistään kymmenen päivää ja aikaisintaan kolme vuotta ennen hakkuun aloittamista. Metsänkäyttöilmoituksen sisällöstä säädetään tarkemmin metsänkäyttöilmoituksesta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1320/2013). Metsälain 18 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan metsärikkomuksesta voidaan tuomita se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö antaa metsänkäyttöilmoituksen tai tekee ilmoituksen säädetyn määräajan jälkeen.

Taimikon perustamisilmoitus metsälaissa vuosina 1999–2013

Taimikon perustamisilmoitusta koskeva sääntely on sisältynyt metsälakiin vuosina 1999–2013. Vuoden 1999 alussa tuli voimaan metsälain muuttamista koskeva laki (1224/1998), jossa säädettiin taimikon perustamisilmoitusta koskeva uusi 14 a §. Pykälän 1 momentissa säädettiin, että kun 8 §:n 2 momentissa tarkoitetut taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on saatettu loppuun, niistä on viivytyksettä tehtävä metsäkeskukselle ilmoitus (taimikon perustamisilmoitus). Edelleen pykälän 2 momentin mukaan velvollisuus tehdä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus kuuluu sille, joka 9 §:n mukaan vastaa uuden puuston aikaansaamisesta. Lopuksi pykälän 3 momentissa säädettiin, että taimikon perustamisilmoituksesta säädetään tarvittaessa tarkemmin asetuksella. Samassa yhteydessä metsälain 23 a §:ssä säädettiin, että taimikon perustamisilmoitus oli maksuton. Ilmoituksen tekemisen laiminlyöntiä ei ollut metsälaissa sanktioitu.

Vuoden 1999 alussa voimaan tulleen metsälain muutoslain esitöissä (HE 218/1998 vp) on kuvattu myös taimikon perustamisilmoituksen tavoitteita. Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että taimikon perustamisilmoituksen myötä lainvalvonnan resursseja pystyttäisiin kohdentamaan niihin kohteisiin, joista ei ole tehty ilmoitusta (s. 2). Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todettiin, että useimmissa tapauksissa velvollisuus tehdä taimikon perustamisilmoitus kuuluu sille, joka omistaa kiinteistön siinä vaiheessa, kun taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on saatettu loppuun. Edelleen perusteluissa todettiin, että ilmoituksen voisi tehdä maanomistajan puolesta myös joku muu. Jos esimerkiksi metsänhoitoyhdistys toteuttaa taimikon perustamistoimenpiteitä maanomistajan toimeksiannosta, metsänhoitoyhdistys voisi ilman erillistä valtuutusta tehdä taimikon perustamisilmoituksen metsäkeskukselle töiden valmistuttua. (HE 218/1998 vp, s. 5)

Taimikon perustamisilmoituksen sisällöstä säädettiin tarkemmin asetuksella. Vuoden 2011 alussa tuli voimaan metsänkäyttö- ja taimikon perustamisilmoituksesta annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (1308/2010), jonka 2 §:ssä säädettiin taimikon perustamisilmoituksessa annettavista tiedoista. Pykälän 1 momentin mukaan tällaisia tietoja olivat: 1) maanomistajan, hallintaoikeuden tai muun erityisen oikeuden haltijan nimi sekä heidän yhteystietonsa, 2) kiinteistön nimi ja rekisterinumero tai kiinteistötunnus sekä kiinteistön sijaintikunta ja -kylä, 3) toimenpidealueen sijainti riittävällä tarkkuudella kartalla tai koordinaatteina ilmaistuna sekä pinta-alat metsiköittäin, 4) jokaisen kuvion osalta toimenpidealueen pinta-ala sekä onko uudistamista ollut luontainen uudistaminen, kylvö vai istutus, uudistamisen puulaji sekä toteutettu maanpinnan käsittelymenetelmä sekä 5) taimikon perustamisilmoituksen laatijan nimi ja yhteystiedot. Pykälän 2 momentissa todettiin, että siltä osin kuin 1 momentissa edellytetyt toteutuneen toimenpiteen tiedot ilmenevät metsäkeskukseen tehdystä metsänkäyttöilmoituksesta, taimikon perustamisilmoituksessa voidaan viitata tehtyyn metsänkäyttöilmoitukseen.

Taimikon perustamisilmoitusta koskeva sääntely sisältyi metsälakiin vuoden 2013 loppuun saakka. Sääntely kumottiin metsälain muuttamista koskevalla lailla (1085/2013). Lain perusteluissa todetaan, että esityksen taustalla oli hallinnon keventäminen (HE 75/2013 vp, s. 6). Samoin perustelujen mukaan taimikon perustamisilmoituksen poistaminen vapauttaisi Suomen metsäkeskuksen resursseja, mikä mahdollistaisi metsälain valvonnan painopisteen siirtymisen taimikon perustamistoimenpiteiden toteuttamisen valvonnasta metsän uudistumisen onnistumisen valvontaan (HE 75/2013 vp, s. 12). Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan myös sanktioinnin puuttumiseen. Perusteluissa todetaan, että alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti lainvalvonnan resursseja on kohdistettu taimikoihin, joista taimikon perustamisilmoitusta ei ole tehty. Koska metsänomistajat ovat kyseenalaistaneet ilmoitustarpeen metsälain vaatimien perustamistoimenpiteiden toteuttamisen jälkeen, vain murto-osa ilmoituksista tehdään omatoimisesti metsälain mukaisesti. Edelleen perusteluissa todetaan, että tämä on johtanut siihen, ettei toimintamalli metsälain valvonnassa ole toiminut tarkoitettulla tavalla. Taimikon perustamisilmoituksen saaminen muistutusten tai kehotusten avulla tai vastaavan tiedon saaminen vaihtoehtoisista tietolähteistä on sitonut Suomen metsäkeskuksen valvontaresursseja kohtuuttomasti. Toisaalta käytännössä taimikon perustamisilmoituksista on ollut merkittävää hyötyä Suomen metsäkeskuksen metsävaratiedon keräämiselle. (HE 75/2013 vp, s. 38)